

AANPAK POLARISATIE

Inleiding

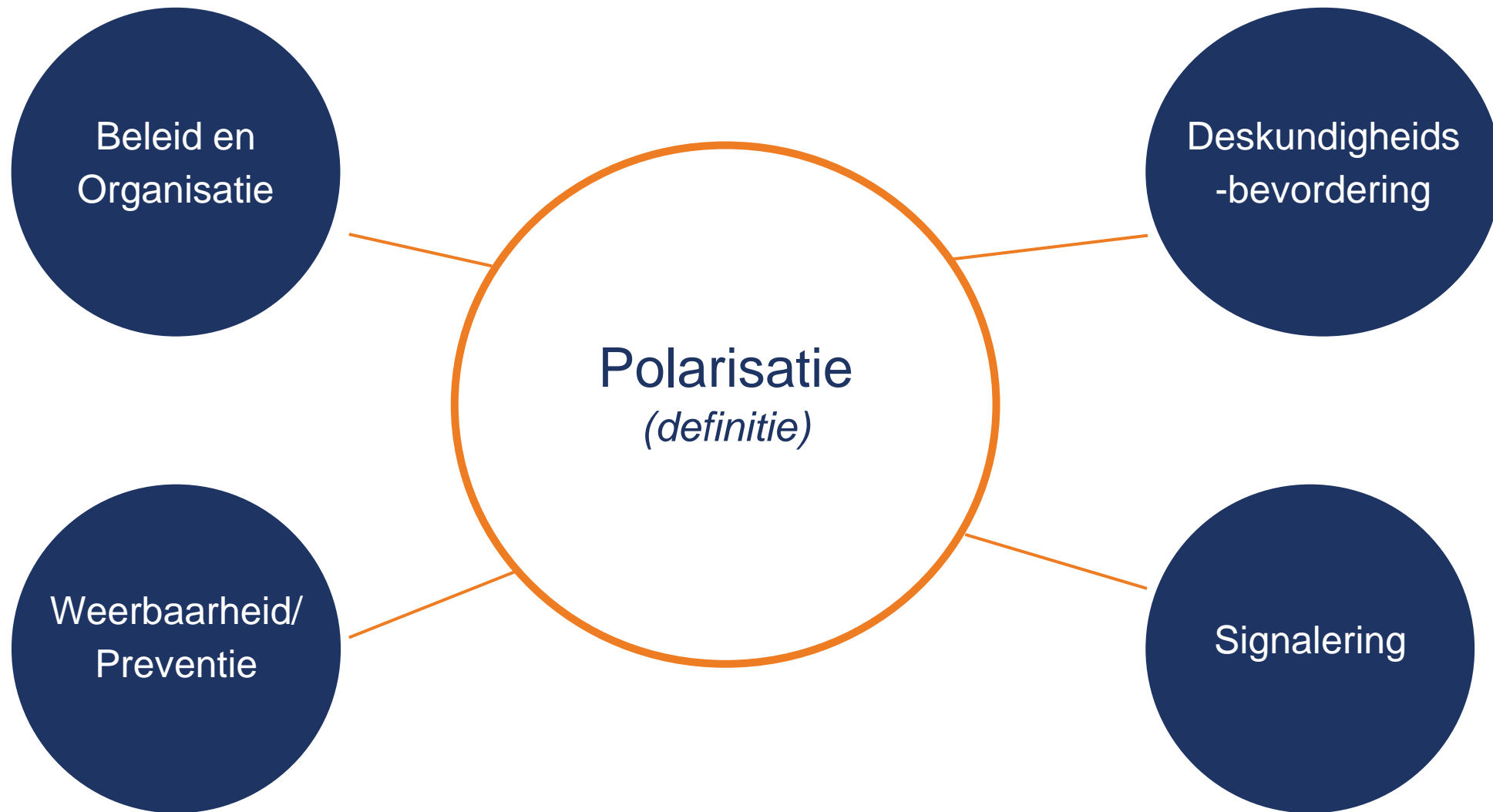
Deze digitale handreiking polarisatie van de VAR beschrijft aan de hand van vier thema's (beleid & organisatie, signaleringsstructuur, preventie & repressie en deskundigheidsbevordering) wat gemeenten kunnen doen om een lokale aanpak op het thema polarisatie te ontwikkelen en/of te borgen. Ter ondersteuning worden diverse instrumenten en documenten genoemd die kunnen helpen bij het formuleren of herzien van de aanpak.

In sommige gevallen kan polarisatie en/of maatschappelijke onrust leiden tot radicalisering en extremisme. Voor radicalisering en extremisme is een aparte handreiking opgesteld.

De handreiking is interactief en door te klikken komt u op de verschillende pagina's terecht. Er is geen chronologische volgorde in het document. Het kan zijn dat u op het ene thema al verder bent dan op een andere. Wees dus vrij om te kijken waar in uw organisatie een verbeterslag te maken is.

Als u problemen ondervindt met het gebruik van de handreiking of verdere vragen heeft, kunt u contact opnemen door een mail te sturen naar VeiligheidsAlliantie@rotterdam.nl

KLIK OP HET ONDERWERP WAAR U MEER INFORMATIE OVER WILT

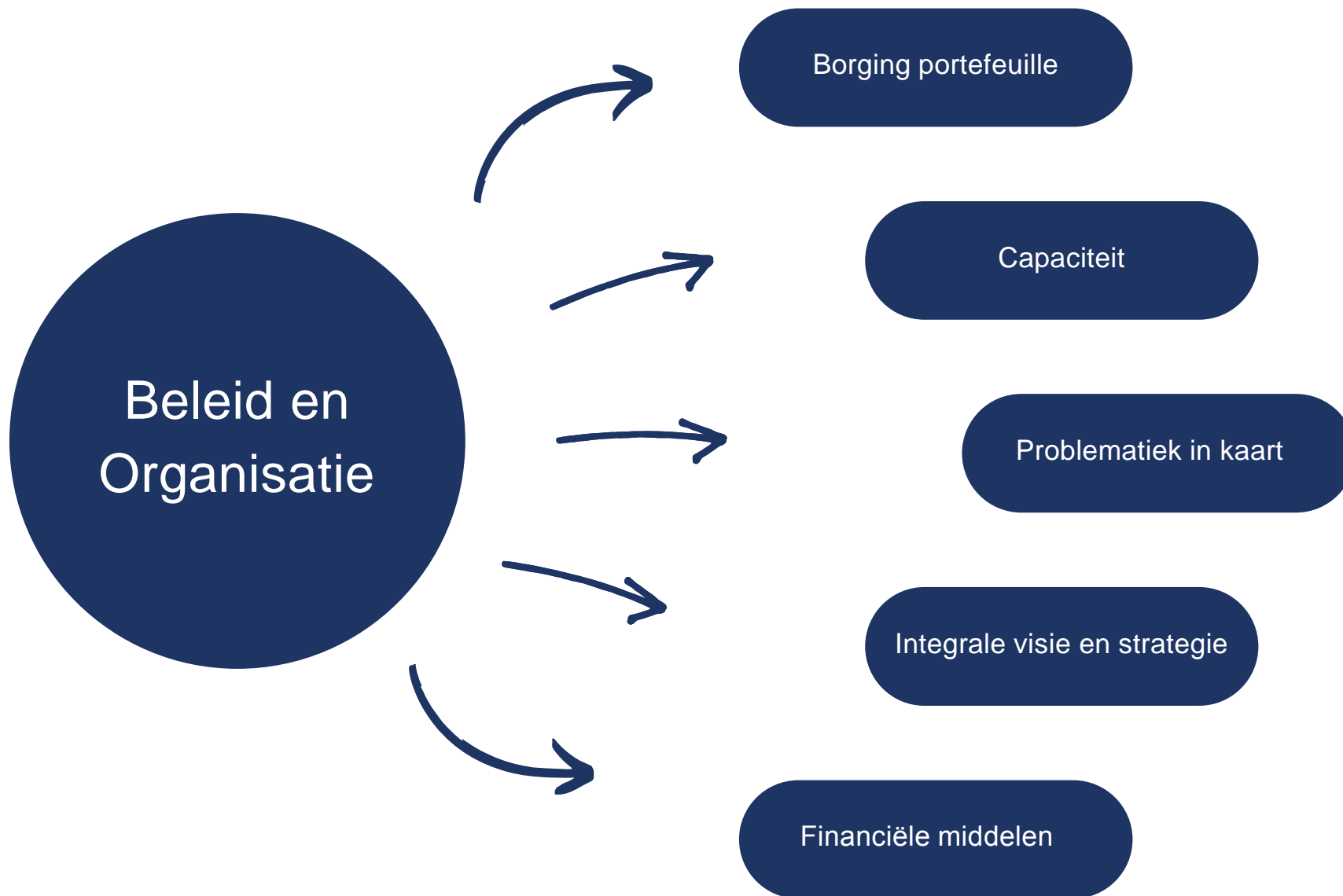

[Terug naar Inleiding](#)

Definitie Polarisation

Polarisation is 'de verscherping van tegenstellingen tussen groepen in de samenleving die kan resulteren in spanningen tussen deze groepen en toename van segregatie.' Maatschappelijke spanningen en segregatie kunnen lopen langs allerlei scheidslijnen, waaronder etnisch, religieus, arm en rijk, hoog- en laagopgeleid, politieke voorkeuren (bijvoorbeeld progressief versus conservatief) of langs actuele maatschappelijke thema's (bijvoorbeeld voor of tegen vaccinatie, 5G-zendmasten, windmolens, dierenrechten, klimaat, et cetera). Polarisation kan ook ontstaan vanuit groepen burgers ten opzichte van (het beleid van) overheid en instituties (bijvoorbeeld burgers die tegen de coronamaatregelen protesteren).

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap/ Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2017). Weerbare Jongeren, Weerbare Professionals

Borging portefeuille

Beleg en borg de portefeuille polarisatie. Zorg ervoor dat taken binnen de portefeuille duidelijk zijn en er goede bestuurlijke en ambtelijke samenwerking is.

De aanpak van ongewenste polarisatie is primair een taak voor het lokaal bestuur en richt zich op preventie, signaleren en interveniëren. Dit gaat het hele college van burgemeester en wethouders aan. Voor specifieke activiteiten en interventies geldt dat deze binnen portefeuilles als veiligheid, zorg, welzijn, onderwijs of integratie vallen. Omdat de aanpak op het grensvlak van maatschappelijke en veiligheidsvraagstukken speelt, is het van belang dat de burgemeester of een wethouder hierin een coördinerende rol vervult (de bestuurlijk trekker) en dat dit voor iedereen duidelijk is. College, afdelingshoofden, teamleiders en medewerkers van de gemeente zijn op de hoogte van de aanpak en dragen bij aan de uitvoering hiervan.

Gemeenten worden door partnerorganisaties die dicht op de samenleving staan en goede contacten hebben, zoals de politie, jeugdhulpverlening, scholen en maatschappelijke organisaties, geholpen bij het uitvoeren van het beleid, waarbij de gemeente een regierol heeft.

Capaciteit

Maak capaciteit vrij voor de aanpak van polarisatie. Het veiligheidsdomein en het sociale domein werken hierbij intensief samen.

Het is belangrijk om een functionaris aan te stellen die de spin in het spreekwoordelijke web is met betrekking tot polarisatie, dit kan een beleidsadviseur zijn maar ook een aandachtsfunctionaris. Vaak wordt deze functie gecombineerd met de functie van aandachtsfunctionaris radicalisering.

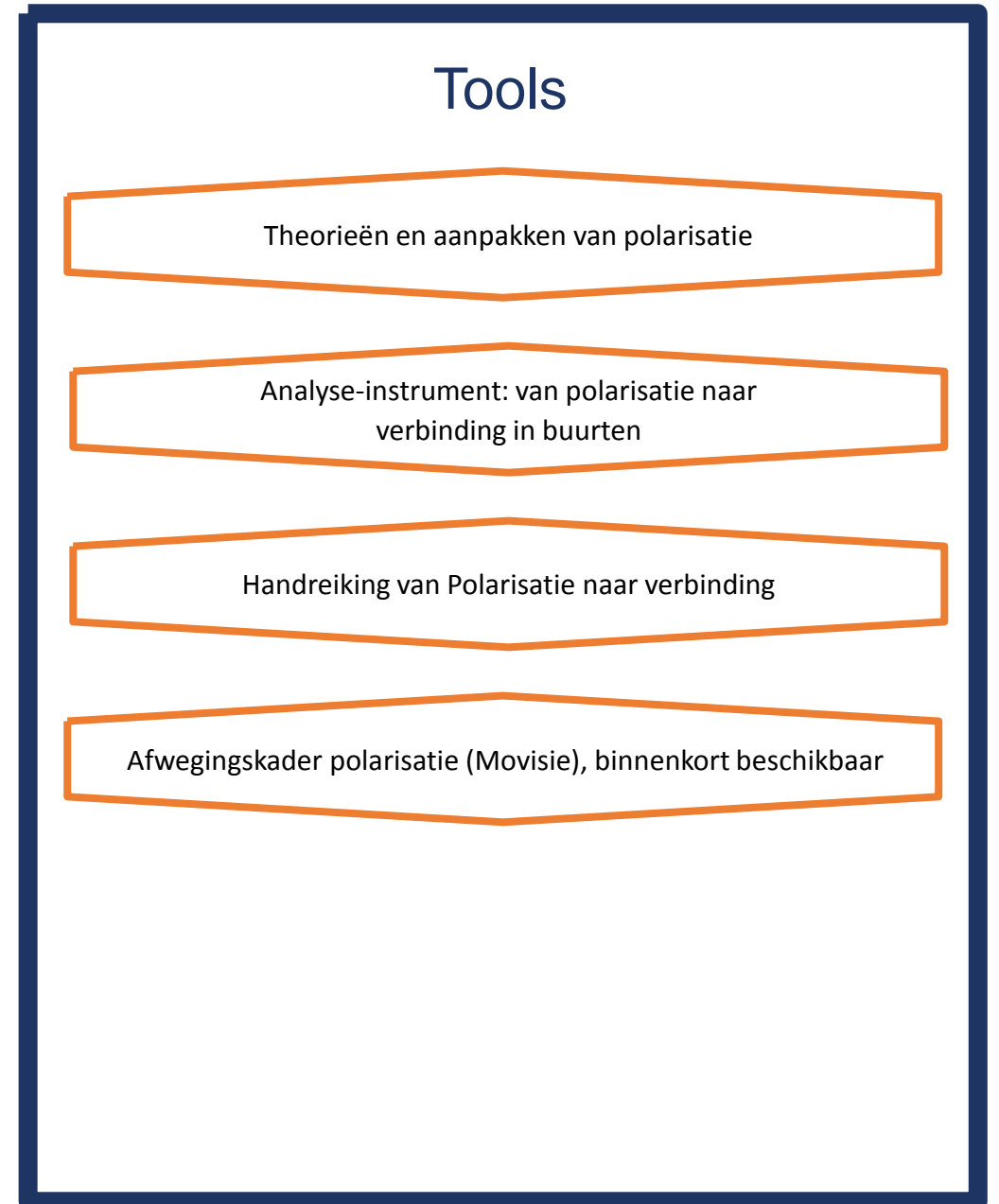
De beleidsadviseur/aandachtsfunctionaris weet wat er leeft binnen de gemeente en heeft goede interne en externe contacten. Deze adviseert het bestuur, collega's en professionals over de inzet bij polarisatie en bevordert de interne en externe deskundigheid op dit onderwerp. Daarnaast draagt deze zorg voor de uitvoering van het plan van aanpak en coördineert de samenwerking tussen de partners.

Problematiek in kaart

Sentimenten, fenomenen en gebeurtenissen in de samenleving hebben invloed op de beleving van inwoners. Gemeenten zijn in staat om een goede risicoanalyse uit te voeren om de mate van (potentiële) polarisatie in kaart te brengen.

Om een goed beeld te krijgen van de polariserende problematiek in een gemeente, is het van belang om dit samen met interne en externe partners in kaart te brengen. Ook wordt aangesloten bij bestaande netwerken van bewoners en interne en externe professionals en worden, indien nodig, nieuwe netwerken opgebouwd. De informatie uit verschillende bronnen wordt verzameld, hierbij is ook aandacht voor online polarisatie. Experts op het gebied van polarisatie kunnen worden geraadpleegd om de informatie op de juiste manier te duiden.

Bij het in kaart brengen wordt nadrukkelijk geen onderzoek gedaan naar individuen. Het verzamelen en vastleggen van informatie moet voldoen aan de geldende privacywetgeving en gegevensdeling moet op een juridisch correcte manier plaatsvinden.

Integrale visie en strategie

Het is belangrijk om op basis van de analyse van de problematiek een gezamenlijke visie en strategie te ontwikkelen, waarbij de lokale aanpak binnen de organisatie is geborgd, iedere partner een specifieke rol heeft en aandacht is voor het versterken van de maatschappelijke weerbaarheid.

De doelstellingen, aanpak en rollen van verschillende partners worden vastgelegd. De visie en strategie kunnen gebaseerd worden op een wetenschappelijke onderbouwing en best practices uit de eigen en andere gemeenten. Daarnaast is het belangrijk de aanpak van polarisatie te borgen in het Integraal Veiligheidsplan. Hiermee is de basis op orde, los van wat er speelt in de gemeente.

Monitoren en evalueren

De effecten van de integrale aanpak van polarisatie moeten blijvend worden gemonitord en geëvalueerd. Daarnaast is ook het doorontwikkelen van de aanpak van belang om een vaste 'basis' te realiseren voor de aanpak van polarisatie.

Tools

Theorieën en aanpakken van polarisatie

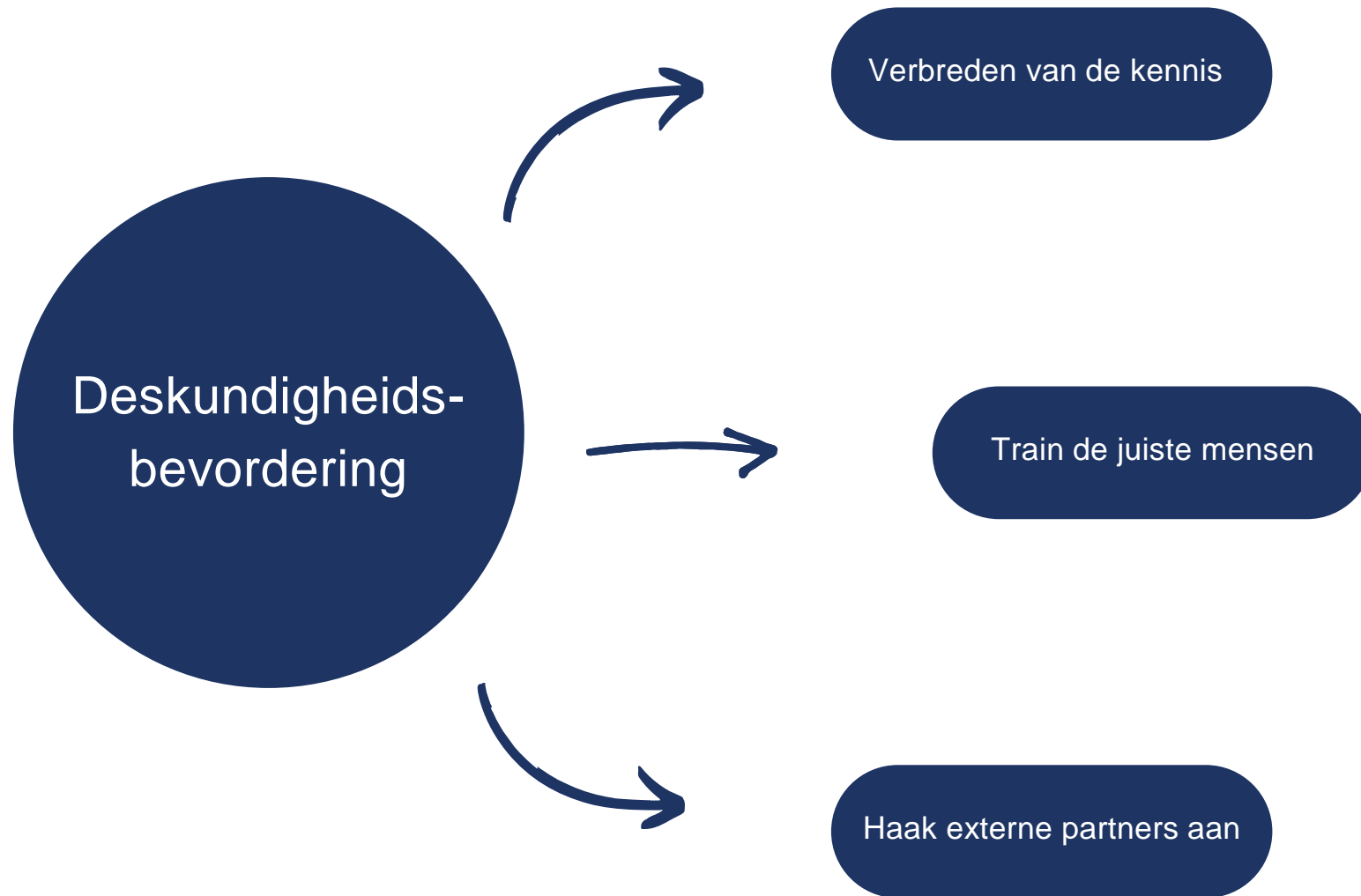
Tip; Evaluatiemethoden en technieken

Toolkit Evidence-Based Werken bij preventie van radicalisering

Quickscan lokale preventieve aanpak

Financiële middelen

Neem in de begroting middelen op voor bijvoorbeeld deskundigheidsbevordering, het opzetten van netwerken, het trainen van interne en externe netwerkpartners en het organiseren van activiteiten.

Verbreden van de kennis

Het is belangrijk om voldoende kennis en begrip in de organisatie en het netwerk te ontwikkelen over polarisatie en de effecten daarvan.

Er zijn verschillende trainingen die inzicht geven in de basisprincipes van polarisatie. Het is goed om op de hoogte te zijn van het trainingsaanbod. Verschillende partijen bieden trainingen aan, zowel privaat als publiek.

Er zijn ook lichtere vormen van het creëren van bewustwording mogelijk die bij bepaalde doelgroepen beter aanslaan. Denk aan informatiebladen, rapporten, e-learning modules en bepaalde leergemeenschappen.

Terug naar Bewustwording en kennis

Tools

E-learning herkennen van polarisatie door KIS

Perspectieven in Polarisation - community

Leernetwerk polarisatie van Expertise-unit Sociale Stabiliteit

Trainingen polarisatie van Radar Vertige

Denkkader Bart Brandsma

Training polarisatie Behr groep

Train de juiste mensen

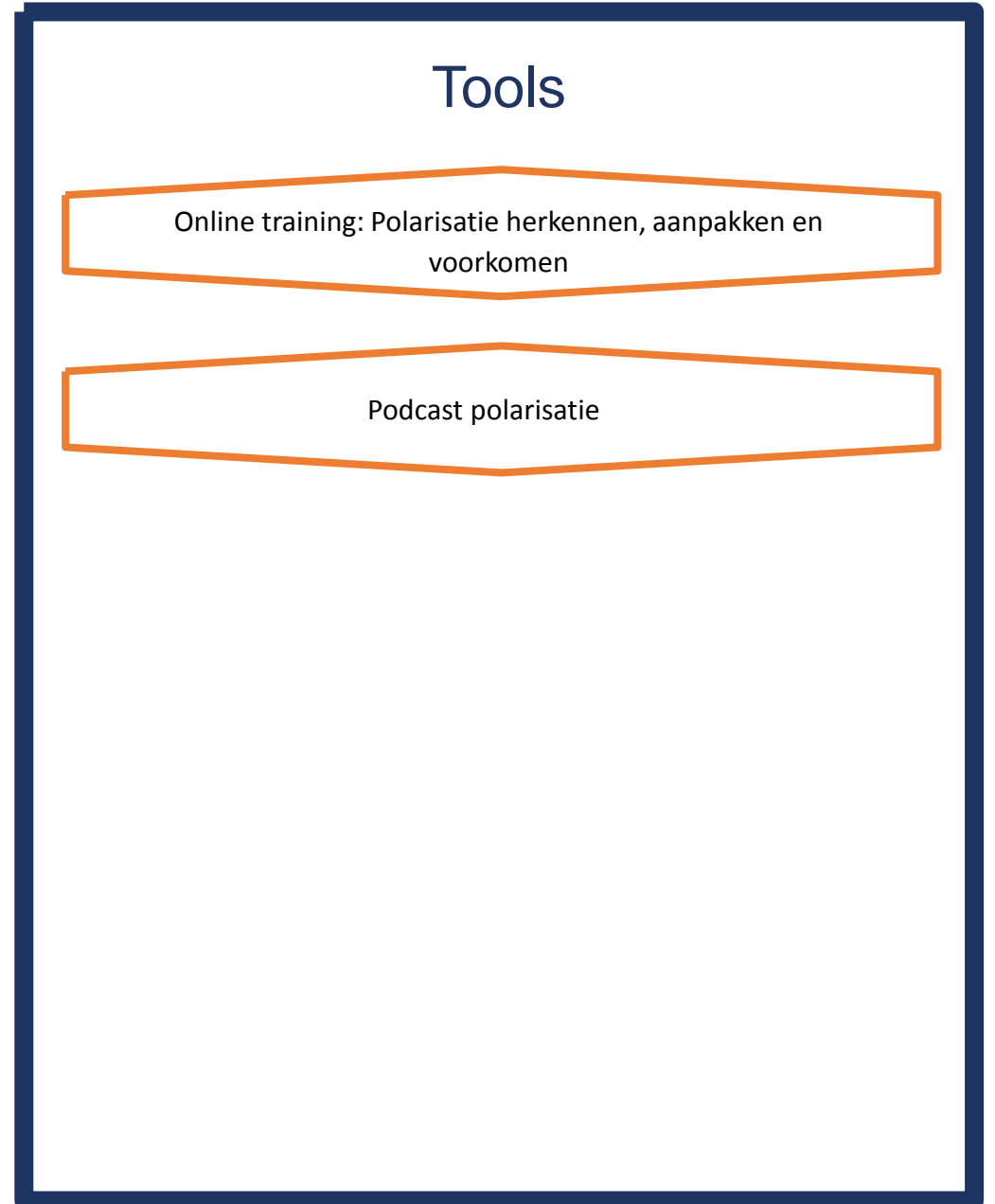
Zorg dat binnen de gemeentelijke organisatie meerdere personen bekend zijn met de basisprincipes van polarisatie.

Belangrijk hierbij is om goed na te gaan voor welke personen dit een meerwaarde vormt. Niet iedereen hoeft even intensief getraind te worden, er moet echt sprake zijn van maatwerk.

Voor een aandachtsfunctionaris is het goed om de achterliggende processen van het polarisatieproces te kennen en te weten hoe je hierop de inzet vorm kan geven. Voor gebiedsgerichte medewerkers en wijknetwerkers is het van belang dat zij getraind worden in hoe zij constructief de dialoog kunnen voeren en bij georganiseerde bijeenkomsten ongewenste polarisatie leren voorkomen. Voor een baliemedewerker zit de relevantie voornamelijk in het herkennen van bepaalde signalen en dit bij de juiste personen melden. Belangrijk zijn ook de communicatieadviseurs, zij adviseren onder andere de bestuurders bij communicatieve uitingen.

Hierbij is het ook belangrijk om oog te hebben voor online polarisatie.

Terug naar Bewustwording en kennis

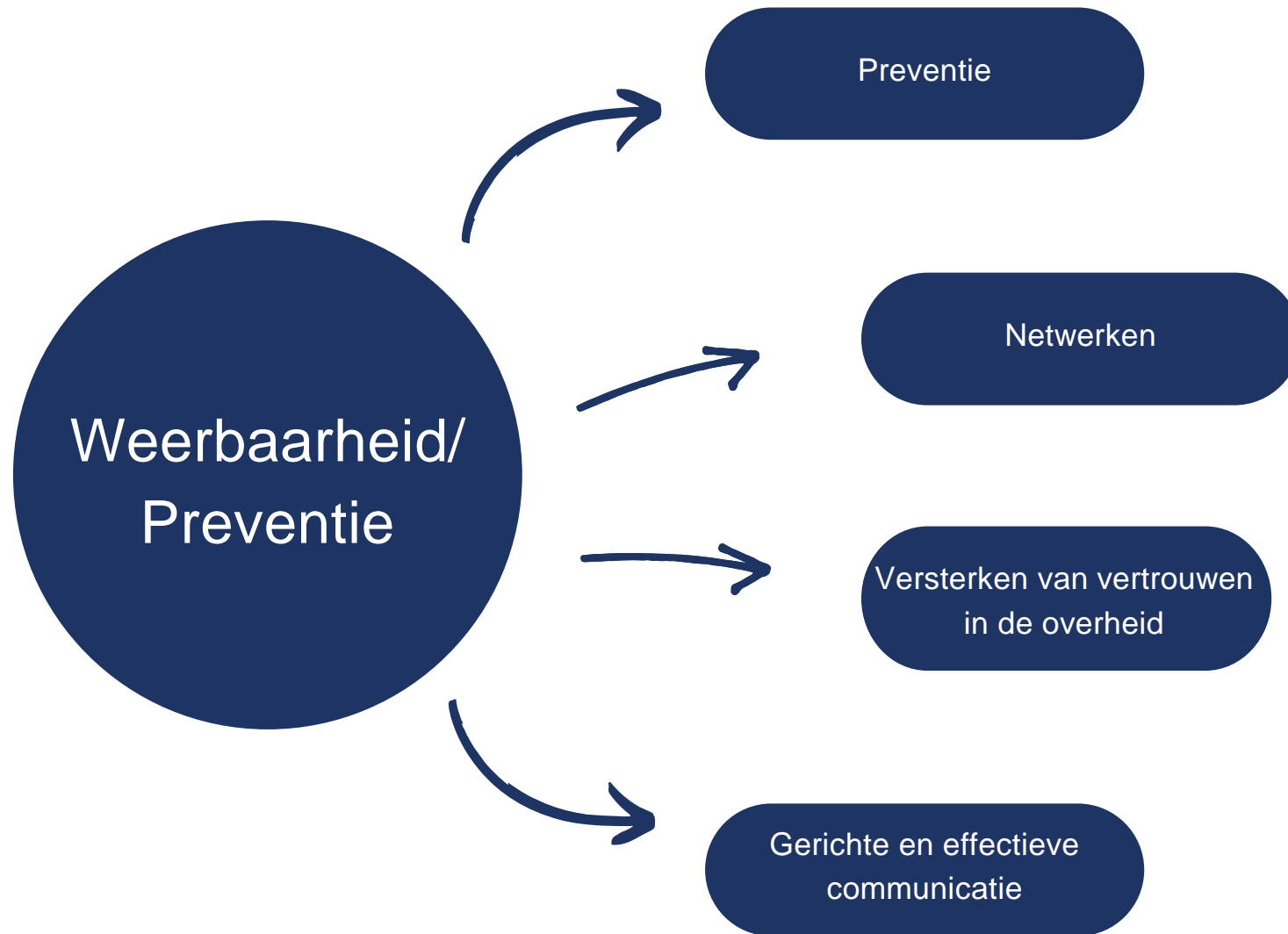
Haak externe partners aan

Naast het bewustmaken van en het verhogen van de kennis in de eigen organisatie vindt een groot deel van de signalering van polarisatie plaats buiten de gemeentelijke organisatie.

Er zijn veel eerstelijnsprofessionals die kunnen helpen bij het herkennen en melden van zorgelijke polarisatie. Vaak willen zij dit wel maar ontbreekt de juiste kennis. De gemeente kan hier het voortouw in nemen door de juiste partners te benaderen en het beschikbare trainingsaanbod aan te bieden. Denk hierbij aan de volgende partners:

Mogelijke partners
Politie
Scholen
Welzijnswerkers
Jongerenwerkers

Terug naar Bewustwording en kennis

Preventie

Polarisatie kan vanuit elke situatie en elk thema ontstaan. Polarisatie kan productief zijn om een verandering in de samenleving op gang te brengen, zoals in emancipatieprocessen of bij het ontstaan van het vrouwenkiesrecht in het verleden.

Het is van groot belang om te allen tijde ongewenste polarisatie te voorkomen en verbinding te stimuleren. Ongewenste polarisatie drijft mensen en groepen uit elkaar: 'wij' komt tegenover 'zij' te staan en er ontstaat een zwart-wit visie. Als dit proces zich voortzet en spanningen steeds hoger oplopen, kan het risico op escalatie en openbare orde verstoringen ontstaan. Ook kan dit een voedingsbodem voor radicalisering vormen.

Wat betreft preventie richten gemeenten zich op het verminderen van de voedingsbodem voor polarisatie en op vroegtijdige signalering, waarbij het sociaal domein en externe partners (zoals de politie, jeugdhulpverlening, jongerenwerk, scholen en maatschappelijke organisaties) helpen. Gemeenten kunnen investeren in het opzetten van preventieve programma's, waarbij jongeren en andere kwetsbare groepen worden ondersteund en begeleid in het vergroten van de weerbaarheid.

Terug naar Preventie en
Repressie

Tools

NJI Wat kun je doen tegen polarisatie en radicalisering

Handboek maatschappelijke onrust

Rapport Regionaal maatschappelijk onbehagen

Agenda Veerkrachtige & Weerbare Samenleving

De wijkverbinder; verbindend contact in jouw wijk

Netwerken

Creëer participatie om polarisatie tegen te gaan.

Gemeenten betrekken verschillende groepen in de samenleving bij de aanpak van polarisatie. Hierbij is er ruimte voor dialoog en aandacht voor het versterken van de sociale cohesie en het bevorderen van begrip en respect tussen verschillende groepen. Naast goede contacten met buurtprofessionals vanuit verschillende domeinen (sociaal, veilig, zorg, onderwijs) om de vinger aan de pols te houden qua sentiment in de samenleving, moet ook geïnvesteerd worden in het opbouwen en onderhouden van contacten binnen diverse groepen in de samenleving. Op deze manier vorm je een zo compleet mogelijk beeld van wat er leeft in de samenleving en investeer je in goede relaties tussen de overheid en inwoners.

Wanneer er al sprake is van spanningen of ongewenste polarisatie, is het van belang goed te kijken op welke wijze het gesprek gevoerd wordt en door wie.

Versterken van vertrouwen in de overheid

Het vertrouwen in de overheid neemt af, van belang is te investeren in het herstel hiervan.

Dit kan door de afstand letterlijk te verkleinen, bijvoorbeeld door het organiseren van spreekuren door gemeenteraadsleden in de wijk, invoeren van wijkmakelaars en wijkagenten die veel organiseren en aanwezig zijn in de buurt.

Daarnaast is het goed om inwoners en ondernemers inspraak te geven en ze waar mogelijk daadwerkelijk te betrekken. Hierbij is het belangrijk de complexiteit van de afwegingen rondom een besluit helder en inzichtelijk te maken voor inwoners en vooraf duidelijk te maken welke mate van invloed zij hebben.

Gemeenten kunnen verder investeren in het versterken van de lokale identiteit door bijvoorbeeld het organiseren van culturele activiteiten en het stimuleren van lokale initiatieven. Hierdoor wordt de betrokkenheid bij de eigen woonomgeving vergroot.

Terug naar Preventie en
Repressie

Tools

Website Movisie; Polarisation tussen burgers en overheden

Rapportage van persoonlijke krenking tot vertrouwensbreuk

Gerichte en effectieve communicatie

Gemeenten moeten in staat zijn om effectief te communiceren over polarisatie en de aanpak ervan.

Dit betekent dat er open en transparant gecommuniceerd wordt met betrokken partijen en dat er aandacht is voor de beeldvorming rondom polarisatie.

Bestuurders hebben kennis van verschillende interventies die het beste ingezet kunnen worden om polarisatie tegen te gaan en met verschillende groepen op een effectieve manier in gesprek te gaan.

Communicatieadviseurs hebben, bij het publiceren van belangrijke besluiten en beleid, oog voor het juiste (niet polariserende) taalgebruik. Ook hebben zij kennis van de juiste wijze van (niet) reageren op polariserende reacties op gemeentelijke uitingen op social media.

Terug naar Preventie en
Repressie

Tools

Birds Eye Perspective

Handreiking wat polariseert en wat depolariseert?

Dilemmalogica

Zet in op vroegtijdige signalering

Schakel de juiste ketenpartners
in

[Terug naar hoofdmenu](#)

Zet in op vroegtijdige signalering

Een preventieve aanpak is van groot belang om ongewenste polarisatie te voorkomen. Onder ongewenste polarisatie verstaan we ‘uit de hand gelopen polarisatie’ die om is geslagen in conflict.

Het is belangrijk om te investeren in signaleringsnetwerken (zowel intern als extern) welke gericht zijn op het herkennen van sentimenten in de maatschappij. Voor het opzetten van een dergelijk netwerk zie:

Weerbaarheid/preventie- Netwerken

Het is verstandig om dit breed aan te vliegen en verschillende partijen in dit netwerk op te nemen. Denk bijvoorbeeld aan:

Extern	Intern
Jongerenwerkers	Toezicht en handhaving
Wijkmedewerkers	Cluster Maatschappelijke Ontwikkeling
Onderwijsinstellingen	Sociaal Domein

Hierbij is het van belang om in deze partners te blijven investeren, bijvoorbeeld door het bevorderen van de kennis en kunde. Ook is het belangrijk om partners in bepaalde mate te betrekken bij de beleidsvorming zodat een echte multidisciplinaire aanpak ontstaat.

Terug naar Signalering

Tools

Polarisatie en verbinding

KIS Wijkmonitor

Schakel de juiste ketenpartners in

Polarisatie is een complex en veelzijdig probleem.

Het is daarom belangrijk om een multidisciplinaire aanpak te ontwikkelen waarbij verschillende beleidsvelden, sectoren en (keten)partners betrokken zijn.

Denk hierbij aan politie, maatschappelijke organisaties, onderwijsinstellingen en religieuze organisaties. Samenwerking en afstemming zijn hierbij essentieel, waarbij er aandacht is voor zowel preventie als repressie.

Om ontwikkelingen snel te kunnen vertalen naar het netwerk, moeten gemeenten de bestaande netwerken blijven monitoren en evalueren. Ontwikkelingen in de maatschappij kunnen zorgen voor nieuwe polarisatie. Probeer deze ontwikkelingen bij te houden en je netwerk hier op aan te passen.

Terug naar Signalering

Tools

Handreiking netwerk sleutelfiguren

Workshop lokale netwerkopbouw